

Mads Brinkmann Pedersens translokationstale

Taler

Mads Brinkmann Pedersen
Rektor på Struer Gymnasium

Dato

26. juni 2026

Sted

Jyllandsgade 2, 7600 Struer

- 1 Kære dimittender, kære forældre, kære familier og kære ansatte på Struer Statsgymnasium!

I dag er den største dag i Struer Statsgymnasiums årskalender. Vi fejrer den i
5 festklædt gymnasiehal med sange, beviser og en MBP-genereret tale baseret på naturlig intelligens. Den skal sætte et punktum og den skal give studenterne et par gode råd med på vejen.

I dag er ikke bare endnu en tilfældig fredag i Lectio. Uanset hvor mange gange
10 man klikker på den højre pil i skemaet, så kommer der ikke en ny uge og en ny fredag frem på skærmen. Det her er den sidste og den vigtigste. Forud for denne fredag er gået 6 ugers eksamensperiode og før det mere end 160.000 modulers undervisning på HHX, HTX, STX, HF, EUD og EUX. 7.2 mill. minutters opgavefordelt, skemalagt, forberedt og gennemført undervisning, hvor eleverne
15 af og til har drømt sig langt væk, lærerne har set de fjerne blikke og kaldt dem tilbage til økonomiske modeller, resenese-bøjning på tavlen, matematiske formler i TI inspire, genrekrav i skriftlig dansk, samfundsfaglig statistik og historisk kildemateriale osv. Faglig fordybelse og fantasiens flugtveje, fredagslette eftermiddagsmoduler og mandagstunge morgenmoduler, indsigter
20 og udsigter, motivation og resignation, opladte pc'ere og afladte hjerner. Sjove stunder, opløftede øjeblikke og surt slid, der alt sammen satte spor. For I har lært mere end I troede I kunne, skulle og måske også selv ville. Det viser jeres eksamensresultater. Uden for klasselokalet fællestimer med Martin Lidegaard, bunkernørden Karsten Hvam Pedersen, med SSG-student Claus Høgholm fra
25 Novo Nordisk, Stand Up komiker Conrad Molden, Daniel Rye, eksrocker og nuværende virksomhedsejer og opstarter af HeadOn.dk Torben Villekjær. Aktivitetsdage, studieture og ekskursioner, skoleforestillingerne Barselsstuen, Sådan tæmmer man en trolde og Footloose, forårsfestival, Go Morn SSG, PNYX fester, caféer, fodboldtrøjefredag, sidste skoledag og selvfølgelig gallafesten i

30

januar.

For familie og gæster er det også en helt særlig fredag. Ikke bare en normal fredag som kalendervendertage lader blive til lørdag om små 14 timer. Kunne man tage
35 et screen shot af følelserne og tankerne her i salen, så ville man se lettelse, glæde, stolthed, beundring og måske endda også forundring over, at ens barn lige pludseligt sidder der med hue på hovedet og ligner en næsten voksen. På en gang magisk, eventyrligt og rørende, for hvor blev tiden dog af?

40 Onsdag 10.6 overværede jeg det kongelige teaters opsætning af Snedronningen ved Moesgaard. Hans Christian Andersen har skrevet eventyret, som udkom i 1844 og nu har Kim Fupz Aakeson genskrevet fortællingen, så eventyret kan vises på en scene i et nutidigt sprog. Det kan klart anbefales. Sidste chance er i morgen aften.

45 Originalteksten er opdelt i syv historier. Første historie om spejlet og stumperne fortæller hvordan Djævelen har skabt et troldspejl, der lader alt smukt og godt fremtræde dårligt og det udelige endnu ringere. Eleverne i troldskolen har fordrejet hele verdenen for menneskene med spejlet, men da de vil gøre nar af
50 englens og Vor Herre splintres spejlet i billioner af stykker. Splinterne rammer folk i øjne, så alt de ser forvrænges, og i hjerterne, der fryser og møder verden med kulde.

I anden historie præsenteres læseren for Gerda og Kay – de to nabobørn – der er
55 glade for hinanden og for roserne på rosenbusken, men Kay får en splint af spejlet i øjet og et gran lige ind i hjertet. Og med ét er verden fordrejet for Kay. Rosen er skæv og ormstukken, Gerda skydeskive for hånlig kommentarer og Kays før naturlige hjertelige tilgang til verden er blevet forstandig. Snedronningen bortfører Kay med isnende kys ind i den lange vinternat med
60 skrigende krager, hylende ulve og kold blæst. Smuk, fuldkommen og klog som hun er i Kays øjne.

Og nu begynder Gerdas søgen efter Kay. I tredje historie føres hun af floden til en gammel sukkersød kone, der gerne vil beholde hende i sin blomsterverden,
65 som er så indtagende, at Gerda er ved at glemme sin mission. I fjerde historie ledes Gerda af en krage til et rigt kongerige med en prinsesse og en prins, der måske er Kay. Gerda takker nej til en rig og tryk tilværelse på slottet og drager videre i guldkaret i sin søgen efter den eneste rigtige Kay. I femte historie er det

70 tæt på at gå galt i en mørk skov med kannibalske røvere og en forkælet
besidderisk røverpige, der overvejer at fortære Gerda lækker som hun er, men
lader hende søge videre på ryggen af en ren, der ved hvor Snedronningens rige
er. Mod isen, kulden og mørket det går. I sjette historie når Gerda til Lapland og
Finnekonen, der giver hende tolvmandsstyrke og kontrollen over de vilde vinde
75 til det kommende opgør mod Snedronningen. Syvende historie fortæller
hvordan Gerdas fromme tårer optør Kays hjerte, hvordan Kays egne tårer skyller
spejlkornet ud af hans øjne. I sit fangenskab hos Snedronningen har Kay forsøgt
at lægge ordet evigheden med figurer af is uden held, men isstykkerne danser sig
nu på rette plads, og Kay løses af sin forbandelse. Da de kommer hjem igen, er
80 Gerda og Kay blevet voksne, men stadig børn i hjertet. Og uden for var det
sommer, den varme, velsignede sommer.

Set med aktantmodellens briller lykkes det lille Gerda at befri sit objekt Kay fra
sin frosne forbandelse trods fristelser, prøvelser og faretruende modstandere.
85 Man kan måske endda også sige at Gerda og Kay redder sig selv og verdenen fra
Snedronningens forsøg på at fordreje alles hjerter. En anden model –
kontraktmodellen opererer med en harmoniske hjemmefase – en konfliktfyldt
eller farlig udefase og en hjemmefase til slut, hvor harmonien genoprettes.
Pointen er at personerne som gennemgår forløbet nok kommer hjem igen, men
90 at de udvikler sig undervejs. Anvendt på Snedronningen bryder det knuste
troldspejl harmonien i Kay og Gerdas verden. Udefasen med alle dens
genvordigheder modner eller udvikler Gerda og Kay til voksne mennesker.

Man må spørge, hvor Gerda får sin styrke fra? Var Gerda barn af 2020'erne, ville
95 svaret være at hendes styrke kom inde fra hende selv. Hun ville have realiseret sit
indre jeg, fordi hun er i ægte kontakt med sine følelser, og det giver stor styrke at
sætte disse følelser fri. Opfattelsen kan ifølge Svend Brinkmann spores tilbage til
ungdomsoprørets tid og opgøret med autoriteterne. I dag er denne feminine
følelsetik suppleret af en mere maskulin selvoptimeringsetik. ”Tro på dig selv”
100 hedder det nu. Her handler det mindre om at frisætte følelser, men om at vække
en indre vilje og motivation. I centrum står forestillingen om, at man ved at
tænke positivt kan forme viljen, så man kan opnå stort set hvad som helst. Ens
succes i livet afgøres med andre ord af éns tanker om virkeligheden og ikke af
virkeligheden som sådan i form af eksterne faktorer som arv, klasse og
105 konjunkturer. Man bliver sin egen lykkes smed. Internationalt kan man se
denne selvudviklingskultur udfolde sig i fænomener som f.eks. bro culture,
kritik af woke og det stemningsskift, der fulgte i kølvandet på genvalget af

Donald Trump. I Louis Theroux's dokumentar "Inside the Manosphere" på
110 Netflix som udkom i foråret 2026 møder man en af de ekstreme eksempler ved
navn Harrison Sullivan, der vil frelse unge mænd fra et korrump og feminiseret
system der kontrollerer dem og gør dem til slaver af 9-17 arbejdsdage. Pejlemærkerne
for Sullivans handlinger er ikke om de er gode eller dårlige i moralsk forstand.
115 Det moralske kompas er erstattet af algoritmer og evnen til at slå igennem
algoritmerne på de sociale medier.

I Danmark er 2/3 af de unge jf. Brinkmann enige i udsagnet om at "jeg kan blive
præcist det, jeg vil, så længe jeg tager mig sammen". De unge i dag ved som
Gerda i Snedronningen, at de har og skal tage et ansvar. At dedikation og indsats
120 betyder noget. Det er godt for dem. Men når selvsamme dedikation tillægges
den altafgørende betydning for ens succes i livet, så kan det få den slagside, at
man underkender betydningen af talent, arv, sociale omstændigheder, at man
stiller urealistiske krav til sig selv, at man til stadighed oplever sig selv som bagud
på point i det store livslykkeregnskab med skole, krop, viden, økonomi,
125 udseende osv. og at man i den her selvoptimering glemmer menneskene
omkring sig. Ingen er ikke forbundet med andre. Alle er vi gensidigt afhængige.
Alle er vi påvirket af eksterne faktorer.

Finnekonen giver svaret på hvor Gerdas styrke kommer fra:

130 Jeg kan ikke give hende større magt end hun allerede har! Ser du ikke hvor stor
den er? Ser du ikke hvor mennesker og dyr må tjene hende, hvorledes hun på
bare ben er kommet så vel frem i verden? Hun må ikke af os vide sin magt, den
sidder i hendes hjerte, den sidder i, hun er et sødt uskyldigt barn.

135 Gerda lykkes nemlig ikke alene. Hun bærer troen i hjertet og har dermed Gud
på sin side, og får derfor dyrenes og menneskenes hjælp til at finde Kay. I Kim
Fupz Aakesons genfortælling er hun en stærk selvstændig kvinde med det rette
værdisæt, der vender modstandere til hjælpere på sin vej.

140 Studentereksamensbeviset er også jeres duelighedsbevis på veloverstået farefuld
færd. For 1, 2 eller 3 år siden kom I en augustdag som små forpjukkede,
forsigtige og måske også lidt forskræmte piger og drenge. I dag, en solbeskinnet
junidag med blå himmel og mågeskrig over Struers røde tage, sidder I nu her
145 som nyudklækkede, flyvefærdige om end lidt vingeskudte studenter, brave
svende og stolte kvinder, klar til at indtage verden. Det er en ren transformation,

personlig dannelse og faglig uddannelse, hver især og mindst lige så vigtigt i fællesskab.

150

Universet for jeres eventyr var ikke et vinterlandskab, men SSGs snirkelgange, labyrintiske bygningsmasse med hemmelige trapper, skjulte lokaler og rum i kælderens – endda et beskyttelsesrum – mærkelige trin med mærkelige højder, den lange hvide bro, sukkenes bro (ind til rektors kontor), klasseværelser, der en forunderlig fredag i januar forandrede sig til fantastiske universer, Stuen i Vejledningscenteret og alskens afkroge. Den daglige udfordring var konflikten mellem lysten og pligten, måske også mellem AI's fristelser om at være færdig i en fart og den langsommelige men i længden mere frugtbare faglige fordybelse. Var Mona (kantinebestyrer) jeres hjælper? Var I på besøg hos de grumme 8-7-6 fyrster alias Donslund og Brinkmann? Og hvad med lærerholdet bestående af trivselssnedkere, strikse strammere, reformpædagoger a la Arne fra Terkel i knibe, demokraterne der vil inddrage jer i alt, fagekasperterne som Rita, der har stort fokus på præstationer og målinger? Hvor står de i aktantmodellen? Modstandere, hjælpere eller måske lidt af begge dele?

165

Studenterårgang 2026 har sat det aftryk i SSGs erindring, at I har været gode til at bruge jeres muligheder for at få indflydelse. I kantineudvalg, indretningsudvalg med projekterne om forskønnelse af Vandrehallen og den igangværende reovering af Blå Sal, elevråd med radikale forandringer af måden at være elevråd på til det bedre, PNYX om fede fester, elevaktivitetsudvalg om fællesaktiviteter, bestyrelsesarbejde, julepyntning af klasser, gallaforberedelser, studietursplanlægning osv. Når vi giver eleverne plads til at arbejde sammen om noget uden for timerne, så gør vi det ikke for sjov eller af pligt, men for at eleverne kan prøve sig selv af.

175

Det kan opleves mere besværligt og bøvlet, for man kunne jo bare gøre det selv, men for det meste når man længere i teams, grupper, i flok. Glæden over at lykkes med en fest er forhøjet, når det lykkes som team. Her har I som årgang virkelig vist, at I er hinandens lykkes smede. Om lidt får I eksamensbeviser med vidnesbyrd om individuelle præstationer til videre uddannelse, men det er også et bevis for at have været del af en klasse, en årgang og en skole.

185

Jeg håber også at I har mærket uddannelsesglæden. Ikke forstået som en konstant opløftet følelse over at skulle til time eller til bøgerne, men at I en gang imellem har fornemmet at det at tumle med stoffet, at blive opslugt af det

faglige har givet jer en glæde. En glæde, der måske er særlig stor, når man har klatret op af de rigtigt skræppe stigningsprocenter på læringskurven. Momenter, hvor uddannelse ikke er noget man skal overkomme og have overstået, men
190 noget der har stimuleret jer, jeres videbegær og nysgerrighed.

Gymnasielærernes Fagforening har interviewet gymnasielærere om arbejdsglæde, og på den baggrund lavet et sæt talekort, som gymnasierne så kan bruge til den lokale drøftelse om arbejdsmiljø. Et af dem bærer overskriften ”Når arbejdslivet
195 bare skal overstås” og citatet stammer fra en mand i halvtredserne:

Jeg må desværre sige at resten af mit arbejdsliv bare skal overstås. Jeg mener stadig at jeg gør mit arbejde godt nok, men arbejdsglæden er væk. Jeg har faktisk overvejet, om jeg kunne finde et helt andet job, men jeg kan ikke se hvad det
200 skulle være.

En anden lærer, en kvinde ligeledes i 50’erne sætter disse ord på de situationer, ”når det hele går op i en højere enhed”:

205 Når jeg mærker, at de knækker koden (fagligt), Når jeg småsludrer med dem i pauserne. Når jeg møder eleverne (nuværende og tidligere) i min fritid og mærker glæden ved at se dem (og at de er glade for at se mig). Når mine kolleger og jeg hænger ud efter arbejde og hyggesnakker om løst og fast – vi finder næsten altid plads til et godt grin.

210

Kære studenter. For jer er fritid mere end den tid, der er til overs når arbejdsdagen er slut. For jer skal der være en anden balance mellem arbejde og fritid, og arbejdsliv og arbejdstidstilrettelæggelse må forme sig efter jeres interesser, venskaber osv. Og det er rigtigt godt. Men reducer ikke arbejdet eller
215 uddannelse til noget der bare skal overstås. Så er timerne for lange. Interviewer man jer om 30 år, er det vores håb, at jeres arbejdsliv løfter og ikke sænker jeres livskvalitet og at I har evnerne til at forbedre det, hvis det gør.

En ny analyse fra Dansk Industri viser, at 46% af studenterårgangen 2023 er i gang med det 3 sabbatår eller mere. Ifølge Freja Sinclair (forperson for Danske Gymnasieelevers sammenslutning), er årsagen, at tvivlen fylder. Man skal vælge den rette uddannelse i første hug. Tallet er en fordobling på ti år, naturligvis fodret af en højkonjunktur og mangel på arbejdskraft. Lige nu er 7000
220 studenter landet over dog i gang med det 6 sabbatår. Med så lang tids pause er

der en formodning om at det snarere er et fravalg af videre uddannelse. Anne Fløe fra Dansk Industri udtaler:

230 Jeg kan ikke lade være med at tænke, om vi har fået lavet et uddannelsessystem, som gør, at de unge ikke har så meget uddannelsesglæde, at de unge ikke har så meget lyst til at komme i gang med at læse videre.

Rockwoolfondens forskningsenhed har studeret de ansøgere til de videregående uddannelser, som kommer ind via kvote 2 og fundet frem til, at kvote 2
235 ansøgerne er bedre til at gennemføre deres uddannelse end ansøgere fra kvote 1 med samme gennemsnit på deres eksamensbevis. Forklaringen er måske at kvote 2 ansøgerne i ansøgningsprocessen har været mere fokuserede på at lave et bedre match mellem adgangsmulighed og egne drømme og at de derfor brænder mere for det. Så kære studenter: Tag gerne et sabbatår eller to, inden I fortsætter jeres
240 uddannelsesrejse. Vælg med realistisk blik for jeres evner, muligheder og drømme.

Og når I står der og skal træffe det svære valg, oplever I så frihedens svimmelhed, hvor det der skræmmer, er erkendelsen af at man kan tage et valg, der ender med
245 et styrt ned på klipperne, ja så er der her et par råd. Topprofessionelle fodboldspillere gribes nemlig også af frihedens svimmelhed, når de står ved straffesparkspletten, forklarer den norske idehistoriker Magnus Helgerud, der i maj 2026 har udgivet bogen Fodbold forklarer livet. Helgerud referer til Geir Jordet, den første nordmand med en doktorgrad i fodbold. Geir har i sit studie
250 af engelske og tyske landsholdsspillere identificeret tre forhold, der er afgørende for om læderkuglen ryger i nettet eller ej. Spillere der brænder, udviser for det første ofte avoidance behavior. De vender ryggen til målmanden efter at have lagt bolden til rette på pletten og kigger ned i jorden før sparket for at undgå synet af den faretruende målmand. Engelske spillere udviste avoidance behavior
255 i 57% af sparkene, mens blot 30% af de tyske spillere viste samme adfærd. Og hvor de engelske straffespark opnåede en succesrate på 66%, ja så gik hele 93% af de tyske spark i mål. Geirs konklusion er at spillere med avoidance behavior bruger for meget fokus på at få ubehaget til at forsvinde og mindre på at løse opgave. En anden udslagsgivende faktor er spillernes reaktionstid på
260 dommerfløjtet. Hvor de engelske spillere løb til bolden blot 0,28 sekunder efter dommerfløjtet svarende til supersprinterens reaktionstid i blokken, ventede de tyske spillere i snit 0,64 sekunder med at gå til bolden. Observationen har fundet vej til straffesparkstræningen, så man mange gange kan se spilleren tage

265 en dyb indånding for at modvirke lysten til at få det overstået hurtigst muligt. Geirs forskning viser også at 3-4 sekunders reaktionstid er ok for udfaldet, men så heller ikke længere. Geirs tredje fund er at accepten af den ubehagelige følelse også er betydelig for udfaldet af straffesparket. Hvis man accepterer at man er nervøs, at man kan fejle, så er det lettere at holde styr på følelserne og dermed
270 også lettere at handle. Det giver bedre straffespark og mod på et tage det næste – også når det for alvor gælder.

Til slut en kort guide til at finde vej i alle de kram, der venter jer, fra forældre, venner, bekendte, onkler og tanter, for hvor hyggeligt og rart et godt kram er, så
275 kan det gå galt. Et godt kram udløser stoffet oxytocin, kærlighedshormonet, i vores hjerner, der giver en ren følelse af samhørighed og tillid. Jo længere krammet er, des mere oxytocin frigives der. Et voksenkram på bare 20 sekunder sænker stress og højner humøret. Der er forskellige typer af kram. Det korte kram på linje med det franske kindkys eller et håndtryk på under et sekund kan
280 opfattes som koldt og utilfredsstillende. Brug gerne 5-10 sekunder. Et vennekram varer typisk 3 sekunder, mens kærestekrammet typisk varer fra 7 sekunder og længere. Men kram kan også blive akavede, hvis man ikke er helt enig om varigheden, afstanden mellem kroppene eller hvilken side der skal krammes i. Det gode råd er at man skal være opmærksom på, om
285 krammepartneren forsøger at afslutte krammet eller gerne vil blive lidt længere. Opstår kiksede kram, må man smile overbærende eller lave en ommer.

Om lidt når studenterfotoet skal tages udenfor vil jeg gerne se en masse smil – ikke fordi der på jeres indre mentale teleprompter står - Smil, bliv stående, lign
290 en vinder – men fordi I er trådt ind i den lange række af SSG-studenter, der begyndte helt tilbage i sommeren 1941. I skal være stolte af at I klarede eventyrfærden sammen og hver for sig.

Og husk at det hjælper, hvis man tager en dyb indånding, fokuserer på opgaven, accepterer at det kan gå galt, at man kan vælge forkert, når I ude på den anden
295 side af SSGs røde mure skal tage straffespark mod virkelighedens Snedronninger, 8-7-6 fyrster og fristende faldgruber med blot et økonomisk indbringende sabbatår mere. Stå stille et øjeblik, mød udfordringen med smil, mod og den realisme, der kommer af balancen mellem forventninger,
300 muligheder og evner. Så mister I ikke jer selv, og så vil det komme til at gå jer godt. Kom tilbage til galla 2027.

305 Røverpigen får min tales sidste ord. På hjemturen fra Snedronningens slot
møder Gerda og Kay røverpigen, og hun runder deres rejseberetning af med
følgende ord: snip-snap-snurre-basselurre.

Hermed dimitterer jeg årgang 2026 fra Struer Statsgymnasium.

310

Kilde

Manuskript modtaget fra taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler og producent

Kildetype

Digitalt manuskript

315

Tags

Translokations-/dimissionstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/mads-brinkmann-pedersens-translokationstale-2026>

320

325

330

335

340